

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Гукової-Кушнір Гретти Євгенівни**
на тему: **«Управлінські стратегії професійної підготовки лікарів
в умовах трансформації системи охорони здоров'я»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
(галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування)

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах трансформації системи охорони здоров'я питання професійної підготовки лікарів набуває особливого значення. Зміни, що відбуваються у медичній сфері, питання організації медичних послуг, вимагають від лікарів не лише високого рівня фахових знань і клінічних навичок, але й здатності адаптуватися до нових управлінських, економічних та етичних викликів. В Україні процеси трансформації системи охорони здоров'я ускладнюються: трудовою міграцією лікарів, нормативно-правовою недосконалістю, слабкою інтеграцією між освітніми й клінічними установами, обмеженими можливостями для безперервного професійного розвитку, а також війною. У таких умовах виникає потреба у стратегічному переосмисленні управлінських рішень у сфері медичної освіти.

Міжнародний досвід свідчить про ефективність управлінських моделей, що ґрунтуються на інтеграції освіти і практики, розвитку професійної мобільності та підтримці медичних спільнот. Їхня адаптація до українських реалій здатна сприяти вдосконаленню кадрової та освітньої політики у галузі охорони здоров'я. З огляду на це, дослідження Гретти Євгенівни є важливим як у теоретичному, так і в практичному вимірах, оскільки сприяє підвищенню ефективності функціонування системи охорони здоров'я загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри публічного врядування Національного університету «Львівська політехніка» за темою: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (ДР №0124U000016). Дисертанткою розроблено та запропоновано організаційно-управлінський підхід до стратегічного управління професійною підготовкою лікарів в умовах сталого розвитку територіальних громад, що передбачає інституціоналізацію міжсекторальної взаємодії між закладами вищої освіти, медичними установами та органами місцевого самоврядування.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації Гукової-Кушнір Гретти Євгенівни, є належно обґрунтованими, що зумовлено глибоким теоретико-методологічним аналізом, міждисциплінарним підходом до дослідження та обґрунтуванням авторських позицій на основі вивчення українського й міжнародного досвіду. У дослідженні застосовано системний підхід, що дозволило авторці здійснити всебічний аналіз професійної підготовки лікарів як багаторівневого процесу, враховуючи взаємодію органів публічного управління, закладів вищої освіти, клінічних баз та медичних працівників.

Обґрунтування авторкою ефективних управлінських стратегій професійної підготовки лікарів базується на аналізі тенденцій розвитку системи підготовки медичних кадрів у контексті глобальних викликів, узагальненні та критичному переосмисленні сучасного досвіду управління підготовкою лікарів в Україні та зарубіжних країнах, що надає дослідженню компаративного виміру. Релевантність висновків підтверджується також ґрунтовним опрацюванням статистичних даних, дослідженням освітньо-медичної екосистеми на регіональному рівні, ретельним аналізом джерельної бази.

Структурно-логічна побудова дисертації забезпечує послідовне розгортання наукової проблематики: від уточнення понятійного-категоріального апарату дослідження до практичних рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення підготовки лікарів і підвищення ефективності управлінських стратегій. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, відзначаються належною глибиною опрацювання, аргументованістю та практичною спрямованістю, відповідають меті дослідження та становлять завершену наукову концепцію.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у системному, міждисциплінарному підході до розробки та обґрунтування ефективних управлінських стратегій професійної підготовки лікарів в умовах трансформації системи охорони здоров'я.

На наш погляд, заслуговує на підтримку авторське виокремлення та обґрунтування чотирьох основних моделей освітньо-медичної екоструктури – державної, приватної, комунальної та змішаної. Дисертанткою удосконалено концептуальну модель компетентностей лікарів шляхом їхньої структуризації за категоріями та рівнями; а також управлінські підходи до діяльності університетських клінік шляхом формування системи ключових показників ефективності, що відображає їхню комплексну оцінку за основними напрямками (медичний, освітній, науковий, економічний та соціальний). Доцільно визначено авторський підхід до удосконалення стратегічних орієнтирів діяльності професійних медичних асоціацій у системі підготовки лікарів.

У подальшому розвитку обґрунтовано підходи до формування управлінських стратегій підвищення мотивації лікарів професійно виконувати свою діяльність, що спрямовані на запобігання професійному вигоранню, забезпечення залученості до безперервного професійного розвитку, враховуючи специфіку соціально-економічних та військових викликів та сприяючи створенню умов для підтримки внутрішньої мотивації лікарів. Відповідного розвитку набули й напрями підвищення якості медичних послуг через стимулювання професійної мобільності лікарів, які передбачають удосконалення механізмів участі в програмах стажувань і ротацій, розвиток міжнародного співробітництва та обмінів, створення стимулів для роботи в регіонах із кадровим дефіцитом тощо.

Дисертація містить цінні наукові напрацювання, що поглиблюють розуміння теоретико-інституційних аспектів формування управлінських стратегій та стратегічних імперативів управління розвитком професійного потенціалу лікарів, та створюють підґрунтя для подальших досліджень щодо впровадження інноваційних інструментів управління в умовах трансформаційних і кризових змін системи охорони здоров'я.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Дисертанткою опубліковано 5 статей із яких: 3 надруковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії Б; 1 стаття – в міжнародному виданні; 1 стаття – в періодичному науковому

виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, яке індексується у наукометричній базі Web of Science. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження були представлені у доповідях та обговорені на 4 науково-практичних конференціях. Ці наукові праці додатково висвітлюють ключові положення дисертації, відображають етапність і послідовність дослідження та підтверджують актуальність, новизну і практичну спрямованість отриманих результатів.

Важливість одержаних здобувачкою результатів для науки та практики. Висновки та результати дисертаційного дослідження мають значну наукову та практичну цінність у контексті розвитку теорії та практики публічного управління в Україні. З наукової точки зору, робота розширює теоретико-методологічне підґрунтя міждисциплінарних досліджень, поглиблює понятійно-категоріальний апарат дослідження шляхом уточнення ключових понять – “професійна мобільність”, “управлінські стратегії”, “безперервна професійна освіта”.

Практичне значення роботи визначається тим, що її основні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані при розробці законодавчих ініціатив, у практичній діяльності органів публічної влади для реформування системи охорони здоров'я та підвищення її стійкості до сучасних викликів.

Результати дослідження є цінними для подальших наукових розвідок у сфері публічного управління, освіти, охорони здоров'я, а також для розробки освітніх програм, навчальних курсів та підвищення кваліфікації державних службовців і представників органів місцевого самоврядування. Отже, робота має вагомий внесок у формування новітніх орієнтирів наукової думки й управлінської практики в умовах трансформаційних змін і сучасних викликів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, які містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінку, із них 190 сторінок основного тексту, що приблизно дорівнює 8 авторських аркушів. У роботі подано 7 таблиць, 22 рисунки, 6 додатків, що структурує та унаочнює матеріал. Список використаних джерел містить 251 найменування.

Особистий внесок дисертантки. Дисертація є самостійною науковою працею. У роботі не використовуються ідеї і розробки, що належать співавторам. Особистий внесок авторки наведено в окремому списку наукових публікацій.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Узагальнюючи високий рівень теоретичного й методичного опрацювання дисертаційної роботи Гукової-Кушнір Гретти Євгенівни, її концептуальну цілісність, логічну послідовність та глибину дослідження, що дало змогу досягти поставленої мети й реалізувати основні завдання, водночас варто звернути увагу на окремі положення, які можуть викликати наукову дискусію, а саме:

1. Аналізуючи інституційну модель управління системою підготовки лікарів у п. 1.3, авторка доходить висновку, що «структура управління підготовкою лікарів в Україні є складною та багаторівневою, яка охоплює декілька ключових органів державної влади». Дійсно, система закладів медичної освіти в Україні підпорядковується одночасно МОЗ і МОН, що формально забезпечує баланс між практикою й освітою. Однак така модель часто створює дублювання повноважень, конфлікт стратегічних пріоритетів та ускладнену

координацію. На нашу думку, у роботі доцільно було б уточнити, як забезпечити таку координацію. Чи потрібно створювати окремий координаційний орган? Чи достатньо міжвідомчих угод і спільних робочих груп?

2. Дисертанткою удосконалено управлінські підходи до діяльності університетських клінік шляхом формування системи ключових показників ефективності (англ. КРІ). Впровадження КРІ у діяльність університетських клінік має на меті підвищити прозорість, ефективність, відповідальність. Проте такі показники часто фокусуються на кількісних метриках (наприклад, кількість проведених операцій чи кількість публікацій), ігноруючи якісні аспекти навчання. У роботі варто було би більш ґрунтовно проаналізувати, чи здатні КРІ реально відображати ефективність комплексної функції клініки – освітньої, лікувальної та наукової? Чи не призведе це до формального «виконання плану»?

3. У п. 3.1 здобувачка досліджує професійну мобільність лікарів як чинник модернізації їхньої фахової підготовки та підвищення їхньої професійності. З одного боку, професійна мобільність сприяє обміну досвідом, навчанню, конкурентоспроможності. З іншого – стимулює трудову міграцію, особливо в умовах війни, що призводить до кадрового дефіциту. У роботі доцільно було б обґрунтувати власну позицію, чи потрібно стимулювати мобільність у межах країни, чи обмежувати виїзд? Як досягти балансу між розвитком фахівця й інтересами системи охорони здоров'я?

4. У п. 3.3 роботи авторка розглядає мотиваційні детермінанти професійної підготовки лікарів в умовах соціально-економічних криз та обґрунтовує, що мотиваційні стратегії впливають на рівень залученості медичних кадрів до безперервного навчання, їхню готовність до професійного вдосконалення та прагнення до кар'єрного зростання. Погоджуємося, що мотивація лікарів є ключем до якості медичної допомоги. Але в умовах воєнного стану, дефіциту ресурсів, емоційного вигорання не завжди зрозуміло, які саме механізми є дієвими: фінансові, кар'єрні, освітні чи інституційні. Чи можна забезпечити високу мотивацію в системі, яка об'єктивно не в змозі компенсувати навантаження лікарів? Доцільно було б з'ясувати, які механізми справді працюють в українських реаліях.

Висловлені зауваження та пропозиції є переважно рекомендаційними і не знижують наукової цінності поданої дисертаційної роботи. Вони можуть розглядатися як підґрунтя для подальших наукових дискусій і розвитку досліджень у напрямі теоретичного осмислення та практичного вдосконалення управлінських стратегій та моделей професійної підготовки лікарів.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Дисертація Гукової-Кушнір Гретти Євгенівни «Управлінські стратегії професійної підготовки лікарів в умовах трансформації системи охорони здоров'я» виконана на належному науково-методичному рівні, матеріал дослідження структуровано логічно та послідовно, а всі наукові положення, висновки та рекомендації мають достатнє обґрунтування, відповідають актуальним викликам управлінської практики в Україні. За змістом і спрямованістю дисертація відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», демонструє високий рівень самостійності здобувачки та відсутність порушень академічної доброчесності. Наукова новизна, практична цінність і обґрунтованість результатів підтверджуються апробацією положень роботи на наукових заходах, публікаціями у фахових виданнях та впровадженням окремих рекомендацій у діяльність органів публічної влади.

Зважаючи на наукову новизну, актуальність теми, вагомість отриманих результатів,

їхнє належне теоретичне обґрунтування та високе практичне значення, вважаю, що дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Гукова-Кушнір Гретта Євгенівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент

кандидат наук з державного
управління, доцент, доцент кафедри
публічного врядування НН ІАДУ
Національного університету
«Львівська політехніка»

Діана ЗАЯЦЬ

Підпис кандидата наук з державного управління, доцента Заяць Д.Д. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»,
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ